

**ÀMBIT
PEDAGÒGIC
2021**

Participació

infantil i juvenil

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	3
QUAN ES POT PROMOURE?	5
EL PAPER DELS REFERENTS	7
EL PAPER DELS INFANTS	8
CLAUS D'UN PROJECTE PARTICIPATIU	9
TANCAMENT	13

INTRODUCCIÓ

“La participació infantil s’entén com el dret dels infants pel qual han de ser capaços d’actuar, opinar i transformar el seu entorn com a ciutadans/es de ple dret en el present”

(Crespo, 2019:19).

Aquest dret dels infants, de poder participar i opinar sobre qüestions que els afecten, està plasmat a la llei 14/2010, on es considera important potenciar i permetre la participació dels infants en decisions vinculants. Alhora és un dret reivindicat internacionalment des de les Nacions Unides i també està reflectit en els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l’Agenda 2030.

Deixant de banda aquests marcs legals, que queden lluny de la quotidianitat dels nostres Centres i Clubs d’Esplai, hem d’anar més enllà a l’hora de definir aquest concepte. Si posem el focus en els espais educatius, la participació infantil té un paper primordial en el creixement personal i el desenvolupament dels infants, ja que a través seu es poden desenvolupar diferents valors i habilitats. Per exemple la capacitat de donar una opinió, debatre, escoltar els altres, prendre decisions conjuntes, elaborar processos...

Al llibre *“Participació infantil i juvenil”* escrit per l’Àmbit de Participació Infantil i Juvenil de Minyons Escoltes Guies Sant Jordi de Catalunya, amb la participació d’Anna Novella (2019), es puntualitza quines accions han de ser i quines no han de ser considerades participació infantil:

LA PARTICIPACIÓ INFANTIL ÉS

Un concepte polisèmic i multidimensional.

Una acció de present, de proximitat, diversa i inclusiva.

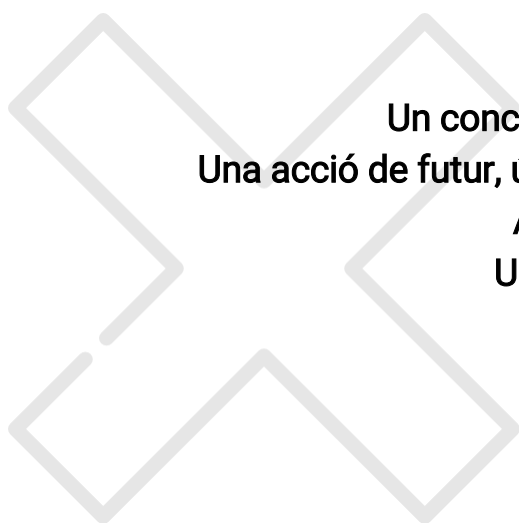
Allò que descobrim, signifiquem i definim des de l’experiència.

Un fet conscient i intencionat.

Una acció que ens vincula, ens atrapa i ens fa vibrar.

Una qüestió que ens permet gestar relacions horitzontals.

Un procés implicatiu de caràcter social, polític i educatiu que requereix concreció i materialització.

LA PARTICIPACIÓ INFANTIL NO ÉS

- Un concepte monosèmic, pla i unidimensional.**
- Una acció de futur, única, estàndard, excloent o exclusiva.**
- Allò que et diuen i et fan creure que és.**
- Un fet esporàdic, puntual o excepcional.**
- Una acció que ens deixa indiferents.**
- Una qüestió de perdre o cedir poder.**
- Un procés simulat o abstracte .**
- Assistir o consumir activitat.**

Per tant, l'aplicació i desenvolupament de la participació dels infants als espais pot ser diferent en funció del context. En aquest sentit, segons els agents que en formin part, es desenvoluparà d'una manera o altra, i cap de les variants que en sorgeixin serà incorrecta.

Així doncs, a través de la participació infantil els infants podran ser subjectes protagonistes d'un procés de presa de decisions que els afecten com a col·lectiu. A més, aquestes decisions o espais que generin els infants hauran de tenir un pes real al dia a dia del Centre o Club d'Esplai i una aplicació autònoma. Cal que es materialitzin i envaeixin la seva quotidianitat.

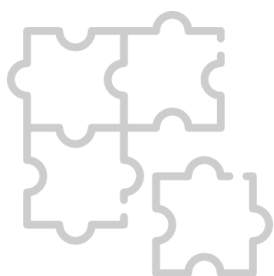
Per això, al MCECC volem potenciar i començar a treballar la participació infantil als nostres espais. Creiem en la participació infantil com a eina de democratització i d'empoderament dels infants i hi hem volgut posar el focus. Seguidament us plasmem les línies principals per començar-nos a endinsar en aquest món.

QUAN ES POT PROMOURE?

Incorporar els infants i joves en el procés de preparació i disseny de projectes, en la presa de decisions i en els espais de governança de les entitats és un repte important que augmentarà la qualitat i la democràcia dels espais. Incloure els infants en aquests espais parteix de l'assumpció que els infants i joves són capaços de reflexionar sobre si mateixos, de prendre consciència del seu entorn i arribar a consensos per millorar i construir les entitats de les quals formen part. Anna Novella (Novella, 2019) va definir algunes de les funcions que infants i adolescents poden tenir dins els espais de micropolítica de les entitats:

Analitzar el funcionament del grup d'edat o Centre d'Esplai.

Infants que participen en el seguiment i avaluació de les activitats desenvolupades al seu propi grup i als altres grups d'edat.

Potenciar una convivència Compromesa i implicativa.

Joves que generen un projecte de col·laboració amb diversos agents del barri o municipi.

Cercar avenços i reptes.

Infants i joves que s'estableixen els seus propis objectius a assolir

Projectar somnis i utopies concretades en iniciatives i accions.

Joves que dissenyen i coordinen el seu propi projecte de l'últim any com a participants al Centre d'Esplai.

Planificar i organitzar processos i iniciatives participatives.

Infants i joves que formen part de la comissió de preparació del Nadal a l'esplai.

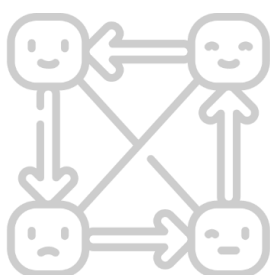

Avaluar el desenvolupament de projectes i pràctiques.

Infants i joves que avaluen l'excursió del trimestre

Coordinar grups de treball i comissions d'infants.

Joves que es fan càrrec d'una comissió transversal de l'esplai.

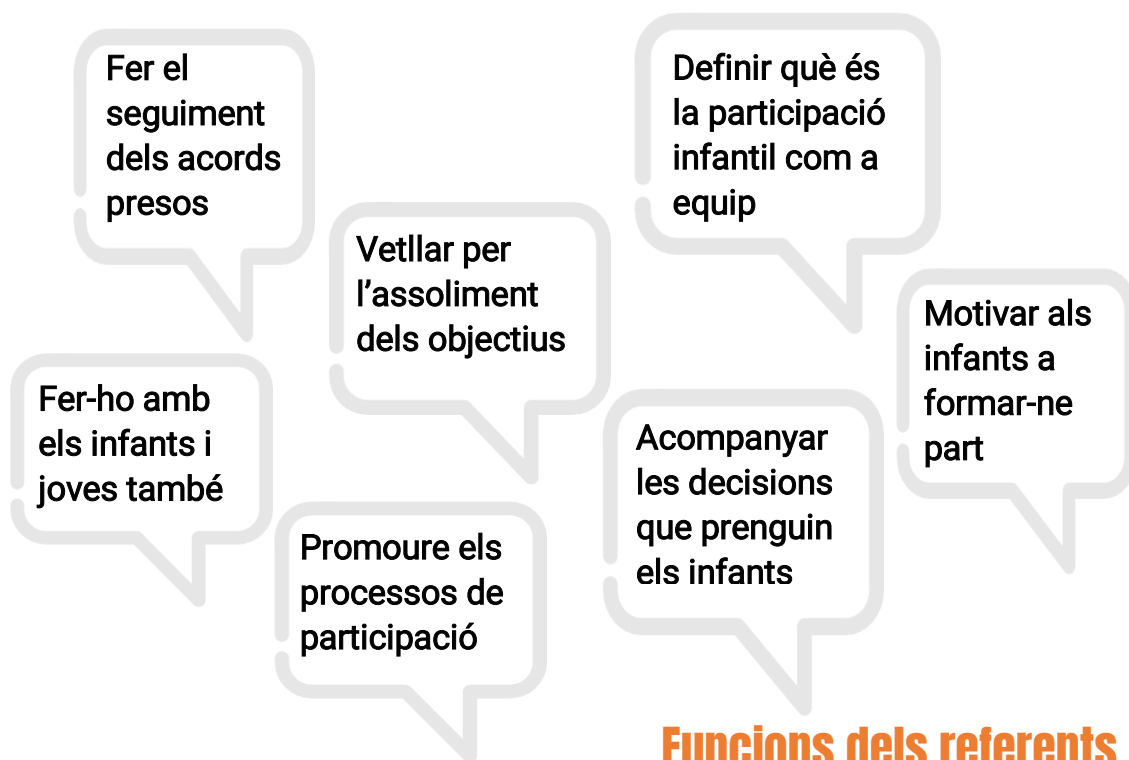
Representar el centre en altres espais de debat i decisió.

Un infant de l'esplai que assisteix com a representant al consell d'infants de l'ajuntament.

EL PAPER DELS REFERENTS

Per iniciar un projecte de participació infantil, l'equip de monitors/es ha de establir on es comença a implementar dins del propi centre o club, així com també regular quin paper desenvoluparan. Cal que l'equip també es plantegi els rols i l'organització de l'equip.

L'existència d'un grup motor integrat per monitors/es dels diferents grups d'infants pot afavorir el desenvolupament d'un projecte de participació infantil. Aquest equip serà qui promogui els processos de participació, motivi els infants a formar-ne part, acompanyi aquest procés -definint les seves funcions, metodologies, temporitzacions i espais- i faci el seguiment dels acords que es vagin prenent per poder ajustar les decisions i assolir els objectius establerts.

“Quan els infants comencen a participar ho han de fer amb tota la informació disponible. A més a més, si hi ha línies vermelles que hem marcat com a entitat o com a equip de caps, cal que els les expliquem bé.” Crespo, F. (2019, pp.64-65).

EL PAPER DELS INFANTS

Igual que els referents hi juguen un paper clau, s'ha de vetllar perquè els infants i joves decideixin quin paper juguen dins l'entitat. Tenint com a referents Hart i Lansdown (1992, 2001) existeixen diferents principis que permeten definir les experiències de participació infantil com a tals. Són els següents:

- 1. L'infant ha d'entendre de què tracta el projecte i quin és el seu rol en el procés.**
- 2. Les relacions de poder i les estructures de decisió han de ser transparents.**
- 3. En mesura del possible, els infants han de participar en l'estadi més avançat de la iniciativa.**
- 4. Tots els infants han de ser tractats amb el mateix respecte sense importar l'edat, la situació, l'ètnia, les habilitats o qualsevol altre factor.**
- 5. Les normes de base han de ser establertes des d'un inici amb tots els infants.**
- 6. La participació ha de ser voluntària i s'hauria de permetre a l'infant deixar de participar en qualsevol etapa del procés.**
- 7. Els punts de vista i experiències dels infants tenen tot el dret a ser respectats.**

CLAUS D'UN PROJECTE PARTICIPATIU

Després de la recerca bibliogràfica (Crespo, 2019; Novella 2019) i les diferents oportunitats que l'Àmbit Pedagògic ha tingut per formar-se i aprendre sobre la participació infantil, en aquest apartat s'ofereix una proposta de diferents claus a tenir en compte a l'hora de preparar i realitzar un projecte participatiu amb infants, adolescents i joves.

ANÀLISI DE L'ENTORN

Abans de començar qualsevol tipus de projecte participatiu s'ha de valorar l'estat dels infants i l'equip de monitors/es. Segons els rols i el nivell de motivació del grup s'hauria de valorar la posada en pràctica del projecte.

OBJECTIU

L'objectiu d'un procés de participació infantil no ha de ser marcar un check a una llista de coses a fer sinó vetllar perquè infants i joves esdevinguin persones actives i capaces de prendre decisions des de l'esperit crític i constructiu. Donar espai a infants i joves dins de les entitats farà que aquestes creixin i siguin més riques.

MOTIVACIÓ

Com a qualsevol projecte dels que es realitzen als centres i clubs d'esplai, la motivació és un element clau. En aquest cas no només cal que l'equip de monitors/es estigui motivat, sinó que cal que tots els infants, adolescents i joves que formen part del projecte participatiu hi vinguin amb ganes d'aportar. Participar pot semblar avorrit, però la innovació, la creativitat i el joc han de ser els grans aliats de qualsevol procés participatiu d'aquestes característiques.

Cuidar les relacions entre les persones participants del projecte permetrà mantenir i fer créixer la motivació amb què els infants gaudiran del projecte.

TEMPORALITZACIÓ DE LES SESSIONS

Introduir la participació infantil a l'esplai ha de ser un procés pensat i realitzat amb calma. A poc a poc i sense presa s'ha d'anar construint el projecte per tal que quan acabi, la participació infantil ja sigui un valor més de l'entitat i no pas un projecte aïllat i concret. Per tant, els tempos definits durant els projectes han de permetre als infants, joves i monitors/es compaginar-lo amb altres activitats, propostes i iniciatives dels diferents grups d'edats i de l'esplai.

ESP AIS

Per tal de facilitar la participació al centre d'esplai cal proporcionar espais perquè tothom se senti còmode. Han de ser accessibles per a tothom i això pot voler dir que si hi ha espais on l'equip de monitors/es no hi pot accedir, tampoc s'oferirà entre els infants i joves. Que l'espai sigui facilitador no vol dir que sempre hagi de ser el mateix; cal saber-se adaptar a les situacions i per tant poder canviar-lo per a cada activitat o acció si el moment ho demana.

MATERIAL

Els infants han de tenir accés a tot el material que necessitin. Poder innovar i crear amb diferents recursos activarà la creativitat dels infants. El fet que aquests materials estiguin custodiats per adults pot cohibir l'espontaneïtat dels infants i reduir-ne la seva motivació.

TRANSVERSALITAT

La participació infantil ha de permetre que tots els infants, adolescents i joves se sentin lliures i còmodes de formar-ne part. Des dels més petits fins als més grans han de poder tenir veu i vot. Garantir una bona comunicació entre els grups de diferents edats, l'equip de monitors/es és clau per dur a terme un projecte d'aquestes característiques.

Generar un pla de treball que pugui combinar espais lúdics i espontanis perquè tothom es pugui expressar lliurement, estratègies participatives per facilitar les aportacions per part de tots els participants i crear un espai segur farà que es puguin assolir els objectius marcats. Aquest pla de treball també ha de promoure estructures organitzatives que facilitin el lideratge i protagonisme dels infants i adolescents. Aquestes estructures es poden concretar en diferents nivells: dins de cada grup d'edat, entre els diferents grups d'edat, a l'equip de monitors/es i al centre o club d'esplai en general.

METODOLOGIA

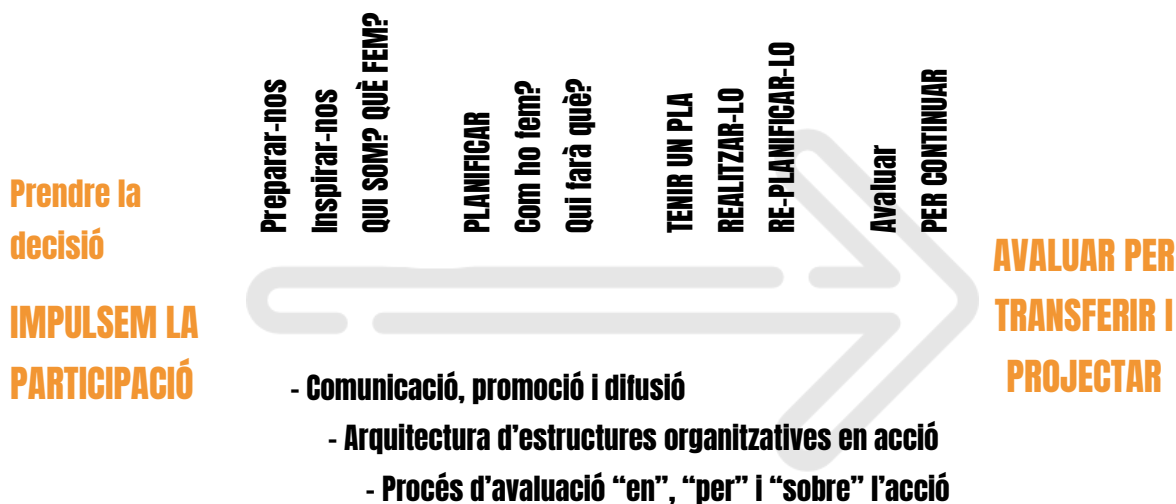
Cal que el pla de treball estigui pactat amb els infants: la planificació, les hores, els llocs de treball, etc. Els infants i joves han de formar part tant de les decisions logístiques com també de les relacions i les dinàmiques internes. Les eines comunicatives han de permetre enfortir el procés col·laboratiu, de manera que es reafirmi el compromís col·lectiu i es garanteixi que la informació arriba a tothom. Les eines comunicatives han de ser adequades per als diferents actors del procés participatiu; els infants han de poder expressar-se amb els seus codis i amb el seu llenguatge particular.

El seguiment del projecte de participació serà acompanyat pel grup motor, però recaurà principalment en el grup d'infants que desenvolupi el projecte participatiu. S'haurà d'anar valorant el procés per tal d'introduir-hi els canvis que es considerin convenients per fer evolucionar el projecte i per posar remei a les dificultats que hagin pogut sorgir o millorar els aspectes que no hagin acabat de funcionar.

És important que aquest seguiment no tingui lloc només al final del projecte, perquè en aquest cas només serviria de tancament per futurs projectes de participació. Convé que vagin tenint lloc petites càpsules d'avaluació, de manera que el procés es pugui anar transformant i es vagi redireccionant per aconseguir els objectius de la manera més col·laborativa possible. L'avaluació contínua com a element indispensable.

L'avaluació del procés ha de ser una eina més per a facilitar la participació. Cal recollir elements concrets, emocions, evidències de com s'està desenvolupant el projecte per veure si s'estan assolint els objectius. Aquesta avaluació empodera a infants i joves a participar en el disseny-desenvolupament del projecte, així com en la seva re-definició tenint en compte tant els aspectes que l'afavoreixen com els que l'obstaculitzen.

En la següent imatge es pot veure una proposta de procés participatiu en què els elements -com ara la comunicació, les estructures organitzatives i l'avaluació- estan presents per enfortir el procés participatiu:

Procés per a promoure la participació infantil (adaptat de Novella, 2019)

REGONEIXEMENT

Sigui quin sigui l'objectiu marcat pel projecte cal que es valori cada petita passa que es va aconseguint. Sovint hi ha tasques que passen desapercebudes i en aquest tipus de projectes es fa especialment necessari visibilitzar-les i reconèixer l'esforç que requereixen. Aquest fet empodera els infants, adolescents i joves en la tasca que estan desenvolupant i promou un bon desenvolupament del projecte.

TANCAMENT

“La iniciativa participativa es tanca en el moment que el grup d’infants retorna, difon i valida els resultats amb altres infants”. Departament de Promoció a la Infància

El tancament d’un procés participatiu es dona en el moment en què els infants així ho decideixen, per tant és una acció consensuada per ells mateixos i ells seran els encarregats d’informar (si fos necessari) als adults que haguessin acompanyat aquest procés.

Al final de tot s’ha de deixar la porta oberta als infants a seguir participant en tot allò que vulguin i, si fos el cas, permetre que els seus processos participatius formin part de l’estructura de l’esplai, fent els infants un agent més a la hora de prendre decisions.

La participació infantil és una eina més per a que infants, adolescents i joves cultivin el seu esperit crític, la seva autonomia i es desenvolupin com a ciutadania responsables. Els Centres i Clubs d’Esplai poden facilitar aquests espais tan enriquidors per tothom i per tant desenvolupar algun projecte de participació infantil només farà que les entitats creixin. El MCECC creu en tots els valors que un projecte de participació pot aportar i per això ens posem a disposició de tots els Centres i Clubs d’Esplai que vulguin iniciar algun projecte.

www.peretarres.org/mcecc

 facebook.com/MCECC

 [@esplaisMCECC](https://twitter.com/esplaisMCECC)

 [@esplaisMCECC](https://instagram.com/esplaisMCECC)

 [@esplaisMCECC](https://t.me/esplaisMCECC)

 **FUNDACIÓ
PERE TARRÉS**

 **FUNDACIÓ
VERGE BLANCA**

 **FUNDACIÓ
SANTA MARIA DE
SIURANA**

 **FUNDACIÓ
CROERA**

 **FUNDACIÓ
ESPLAI GIRONA
Mare de Déu del Mont**

Amb el suport de:

 **Ajuntament
de Barcelona**